

INSTITUT PRO POLITIKU
A SPOLEČNOST

MEZINÁRODNÍ KONFERENCE VÝZVY PRO EVROPU VÝSTUPY

19. září 2016 / Šebkův Palác, Politických vězňů 7, Praha

EVROPSKÁ VIZE, HODNOTY, VEDENÍ, SOLIDARITA A FEDERALISMUS

Část I: Analýza situace

Evropská identita nikdy nebyla přes všechno snažení politiků víc než pouhou vizí. Tato vize navíc postrádá koherenci a mimo to je soustavně podkopávána národními zájmy a „Evropany na částečný úvazek“, což znemožňuje logický postup směrem k evropskému federalismu. Evropské národy chtějí požívat výhod společného trhu a vztahů v rámci evropské rodiny, ale zároveň si ponechat svou vlastní národní identitu. Jeden z nejdůležitějších členů Unie dokonce dospěl k závěru, že z ní chce odejít. Dosáhli jsme limitu evropské integrace?

O stavu evropské ideje

I když Lisabonská smlouva i většina ostatních základních evropských dohod obsahuje klauzuli o „stále užší svazku“, tento závazek postrádá jak skutečnou právní sílu, tak i konkrétní návod k implementaci. Evropská rada ukázala svou všeobecnou bezradnost, když zdůraznila, že „koncepce stále úžeji propojené unie umožňují různým zemím různé způsoby integrace: (...) je respektováno přání zemí, jež integraci dále prohlubovat nezmýšlejí.“ Pokud by někde byli evropští občané, kteří by chtěli vědět, kam evropská integrace směřuje, nenajdou vůbec žádnou oficiální vizí – jen kusy projevů a občasně sloupky v novinách.

François Hollande například prosazoval nápad „vlády eurozóny“, kterou by tvořil „přední voj“ států, které si přejí zrychlit integraci.

Podobným způsobem lze posuzovat i snahy Jean-Claude Junckera a Ursuly von der Leyen, kteří podporují vznik společné ev-

ropské armády. Vzhledem ke stavu veřejného mínění v mnoha evropských zemích však tento projekt těžko bude v dohledné budoucnosti realizován.

Možná nejvíce pozoruhodná na těchto návrzích je jejich izolace a naprostá absence ohlasů u většiny ostatních evropských lídrů. Závěr je jasný – žádná vize není.

Příkopy a propasti

Když do Evropy přišla dluhová krize, mnoho lidí vidělo víc než jen problémy. Cítili příležitost pro to, aby Evropa z krize vyšla silnější, více integrovaná a odolnější. Mario Draghi prohlásil, že ECB „udělá cokoli“, aby zachránila euro, byl vytvořen Evropský stabilizační mechanismus spolu s bankovní unií a byl podepsán fiskální pakt. Přestože měnová unie byla pro tuto chvíli zachráněna, EU nyní vypadá mnohem rozdělenější než kdykoli v minulosti.

S každou novou krizí se objeví i nové dělicí čáry. Ekonomická deprese odhalila hluboké strukturální rozdíly mezi severem a jihem, které způsobují náchylnost Eurozóny k finanční nestabilitě a politickým šarvátkám kvůli politice šetření – zatímco Němci a ostatní „seveřané“ ji vidí jako nezbytnou, Řekům a „jižanům“ je odporný její dopad na slabé a zranitelné. Hluboký příkop byl vykopán také v souvislosti se sankcemi proti Rusku a migrační politikou. Různé členské státy vždy měly různé zájmy, ale nikdy se kvůli nim nepouštěly do takových zákopových válek o věci, které zoufale potřebují evropské řešení.

Nedostatek demokracie, nebo mýtus „zlého Bruselu“?

Evropská politika je výrazně ovlivněna faktem, že debata je často vedena na národní úrovni před a po výjezdech politiků do Bruselu, entity, která produkuje náhodná rozhodnutí bez ohledu na lidi či státní suverenitu. Tento pohled je formován hlavně těmi lídry, kteří v nekonečné touze po popularitě jedou „hájit naše národní zájmy“ nebo si stěžují na „další bruselský diktát“. Přesto je potřeba říct, že rozhodovací procesy jsou někdy tak složité, že se více vyplatí laciná zjednodušení než snahy podrobně vysvětlovat věci voličům. Samozřejmě se po vítězství tohoto způsobu přemýšlení v britském referendu objeví i další země, které bude lákat podobná cesta, zatímco některé evropské lídry bude lákat exemplární potrestání, aby ukázali, jak špatná ta cesta je.

I když se politika opět nacionalizuje, v Evropě získávají na síle i regionalistická a separatistická hnutí. Bezpečí, které přináší členství v Unii, paradoxně zvyšuje chuť separatistů požadovat nezávislost – dostanou suverenitu a politickou moc, aniž by ztratili bezpečnost a společnou měnu. Nezávislost Skotska či Katalánie by však těžko byla dobrou zprávou pro politickou soudržnost Evropy. Přímým následkem absence vize je tak v dnešní Evropě to, že jednota plodí nejednotu a stabilita nestabilitu.

Část II. Názory řečníků

Bartłomiej E. Nowak, vedoucí katedry mezinárodních vztahů, Univerzita Vistula (Polsko)

Leszek Jazdzewski, šéfredaktor polského sociálně-politického časopisu Liberté! (Polsko)

John Lloyd, přispěvatel do Financial Times (Velká Británie)

Iliya Lingorski, předseda bulharské sekce Evropské ligy pro ekonomickou spolupráci (Bulharsko)

Moderátor: **Jan Macháček**, předseda správní rady Institutu pro politiku a společnost (Česká republika)

Úvodní slovo **Detmar Doering**, ředitel sekce pro střední a východní Evropu Friedrich Naumann Foundation (Německo)

Detmar Doering: Cestou k prosperitě je otevřenost

Poučením z krizí by mohl být poznatek, že nejlepším předpokladem k míru a prosperitě je multilateralismus, otevřenost a evropská spolupráce.

Voliči to někdy odmítají, jak jsme mohli vidět v případě Brexitu, selhání TTIP atd. – Je Evropa na cestě zpět k předválečnému stavu? Abychom překonali ztrátu důvěry, potřebujeme upřímnou diskuzi.

OTÁZKY

- Existuje vůbec nějaká evropská vize?
- Jak může Evropa pokračovat dál, když členské státy mají tolik odlišné představy o její budoucnosti?
- Pamatujeme vůbec nějakou dobu, kdy Evropská unie NEBYLA v krizi?
- Jak by měly evropské vlády k Evropě přistupovat, když je budoucnost tak nejasná?

Bartłomiej E. Nowak: EU potřebuje konkrétní výsledky, aby znovu získala legitimitu

Atmosféra na bratislavském summitu byla extrémně pesimistická (podle Tuska to byl „nejtěžší summit“) a všichni měli pragmaticky na vědomí všechny krize a názorové rozdíly.

Fragmentace do regionálních uskupení typu V4 a stře-dozemních států byla zřejmá.

Důvěra se ztrácí a státy odmítají následovat Německo jako hegemonu – není legitimní ani schopné vést, zvláště po Brexitu.

Na společenské úrovni se integrace jako koncept rozpadá kvůli absenci bezpečnosti v ekonomickém i doslovném smyslu.

EU je obviňována z chyb, které udělali národní lídři, členské státy se nedrží pravidel.

Evropa potřebuje konkrétní výsledky v řešení problémů jako je nezaměstnanost mladých – jen tak získá zpět ztracenou legitimitu.

John Lloyd: I úspěšným uniím hrozí rozpadnutí – co se stane těm neúspěšným?

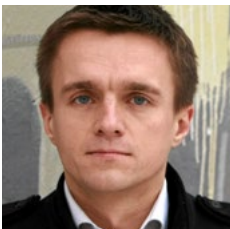
V poválečných letech se vysoká míra idealismu strach z války promítly do progresivní vize Evropy (oproti regresivní politice na národní úrovni), ve které moc hrála roli prostředku k dosažení jednoty.

Dnešní překážky evropské jednoty jsou obrovské, od absence fiskální podpory eura přes ekonomickou stagnaci v jižní Evropě až po růst euroskeptické a krajní pravice.

Theresa May prohlásila: „Brexit znamená Brexit“, ale nikdo neví, co to znamená.

Následky Brexitu: Nakolik působí odpor k přenášení pravomocí do Bruselu i v kontinentální Evropě?

Skotsko bylo jako součást Velké Británie nesmírně úspěšné, ale mnoho Skotů přesto chce nezávislost – pomyslete, co se může stát neúspěšným uniím!

Leszek Jazdzewski: „Evropská renaissance“ může přijít z východní části EU

Některé koncepty EU jsou mrtvé a my předstíráme, že nejsou, což je absurdní chyba.

Pro východoevropské země byla doba členství v Unii bezprecedentním úspěchem, ale ve východní Evropě máme tendenci vážit si jiných evropských hodnot než v západní Evropě. I tak by ale oživení evropské myšlenky mohlo přijít z východní Evropy. Mohlo by se začít potvrzením konsenzu, že EU není hrou, kde zisk jednoho je ztráta druhého, ale společenstvím, ze kterého profitují všichni. Poté by stálo za to zkusit vytvořit systém, kde by občané byli na prvním místě.

EU není hrozba národům. Historik Timothy Snyder poukazuje na to, že národní státy ve střední a východní Evropě nepřežijí bez EU, protože v historii byly vždy pohlceny sousedními říšemi; malé státy nejsou samy o sobě v bezpečí.

Iliya Lingorski: Fondy EU působí víc škody než užitku

Co by mohlo být společnou evropskou hodnotou? Idealismus se vytratil a zůstal slib prosperity, ale dnes je vnímán spíše požadavek na „sdílení zátěže“ či rozšiřování hranic.

Kohezní fondy nepomáhají zmenšit rozdíly v HDP a produktivitě, jsou jen nástrojem ke kupování loajality a brždění skutečného podnikání: Peníze zadarmo se staly příliš důležitými pro politickou debatu ve střední a východní Evropě.

Migrace v rámci unie je dvoustranný problém: občané nových členských států těžce pracují v zahraničí, což vede k menším investicím a nedostatku kvalifikované pracovní síly doma.

Demografické trendy také ztěžují kroky kupředu: starší generace je silnou voličskou základnou a zajímá ji penze, ne víze.

Zdeněk Kudrna: „Nouzový federalismus“ by mohl pomoci řešit krize

Akce na federální úrovni je nezbytností: společné nástroje jsou klíčové pro efektivní Evropu.

Nouzový federalismus: systém, který by se aktivoval v časech krize – dokud by stát fungoval dobře (čistě bankovníctví, nízký deficit), mohl by hospodařit podle sebe bez federálních zásahů. V časech krize by pak přišly federální instituce, aby pomohly s vyřešením problémů.

Tento model se dá aplikovat pro ekonomiku, migraci, atd. Je však třeba připustit, že by se v případě vleklých krizí mohl nouzový federalismus stát jednoduše federalismem. Je to akceptovatelné pro voliče? Možná by tento model dobře seděl problémovým jižním zemím.

MIGRACE, BEZPEČNOST, BUDOUCNOST SCHENGENU

Část I: Analýza situace

Pokračující migrační krize se z pohledu evropského kontinentu stala hlavním symptomem válek v Sýrii a Iráku, stejně jako vzestupu takzvaného Islámského státu. Tlak na veřejné služby, například sociální bydlení, zdravotnictví a školství, byl v minulosti hlavním zdrojem znepokojení v souvislosti s příchodem mnoha – v extrémním případě Německa více než milionu – nových obyvatel. Ať se nám to líbí nebo ne, od teroristického útoku v Paříži v listopadu 2015 a rozsáhlých, zřejmě koordinovaných, novoročních sexuálních útoků napříč Německem se však hlavní otázkou v souvislosti s migrační krizí stala národní bezpečnost. Mnoho západoevropských zemí teď zápasí s hledáním rovnováhy mezi humanitou a bezpečností.

Hledání hlubších souvislostí

Ve chvíli, kdy byla Evropa zaměstnána problémy, které jsou bezprecedentní ve své intenzitě i šíři, se na Unii snesla zatím nejpalcivější krize – tisíce migrantů denně začaly přistávat na evropských březích, přičemž mnoho z nich plavbu nezvládlo a utonulo. Nebylo to však náhlé ani nepředvídatelné. Blízký východ byl destabilizován arabským jarem z roku 2011 a znaky na prosté nepřipravenosti na náhlý příval migrantů v oblasti Středozemního moře se objevovaly již dlouhou dobu.

Evropa se rozhodla na zhoršující se bezpečnostní situaci neregovat. Tytéž mocnosti, které poslaly letecké síly do Libye, aby ochránily civilní obyvatelstvo, se odmítly podílet na snahách o stabilizaci situace po občanské válce. Následkem toho se Libye

propadla do chaosu a stala se přestupní stanicí pro nekontrolovanou migraci do jižní Evropy. EU také nedokázala rozpoznat potenciál války v Sýrii narušit rovnováhu na celém Blízkém východě a občanskou válku ignorovala. To, co následovalo, bylo částečně následkem absence účinné aktivity ze strany Evropy. Třebaže evropským lídrům se podařilo dosáhnout vratké dohody s Tureckem, o schopnosti a ochotě EU ovlivňovat vývoj ve svém nejbližším okolí zůstává mnoho pochybností.

“Wir schaffen das!”

Stejně jako další německé postoje a paradigmaty, “Willkommenkultur” má neobyčejně silné etické základy a dlouhou historii. Po druhé světové válce se Německo stalo státem angažovaným v pomáhání uprchlíkům a potřebným. Pro mnohé se tak stalo příslovečnou „zemí zaslíbenou“. Když první lidé prchající před válkou v Sýrii přišli do německých měst, byli přivítáni s otevřenou náručí a zdálo se to jako samozřejmá věc. Tímto jednáním však Němci zničili evropský systém pravidel pro pohyb žadatelů o azyl – takzvané Dublinské regulace, které stanovily, že o příchodu uprchlíky se mají postarat státy, do kterých dorazili jako první. Pohraniční státy si povětšinou příliš nevšímaly toho, že přes jejich území přechází tisíce neregistrovaných uprchlíků. Věděly, že čím více migrantů projde dál, tím těžší bude Dublinský systém udržovat. Řecku a Itálii tak nezůstala motivace pro hlídání své vlastní hranice a zadržování přicházejících uprchlíků.

Konec Dublinu a začátek redistribuce

Rychlý rozklad Dublinské konvence odhalil křehkost některých komponentů evropského práva, ale také potřebu nové a robustní evropské azylové politiky. První z těchto problémů zůstal vcelku bez povšimnutí, ale z druhého se stalo neaktuálnější jablko sváru evropské politiky. Komise předložila návrh schématu pro permanentní redistribuci, která by ulevila zemím s největším množstvím uprchlíků a zapůsobila na část veřejnosti volající po přijetí lidí prchajících před válkou a pronásledováním. Tento plán se ale setkal s tvrdým odporem. Přes německý tlak některé státy, jako například členové Visegrádské čtyřky, prohlásily, že permanentní relokaci nikdy nepřijmou. K německým představitelům zůstala namířena otázka s hořkou příchutí: Je konzistentní nejdřív udělat suverénní rozhodnutí a říci: „Wir schaffen das“, a poté, hned jak zjistíte, že to vlastně nemůžete zvládnout, obrátit a požadovat po ostatních „solidaritě“, aby se o váš problém postarali?

Bez obalu všech politických řečí však jde o další etickou otázku: soucit versus sebezáchova. Idea stálých uprchlických kvót jako jediného řešení a způsobu, jak ukázat solidaritu, je zpochybňována z různých pohledů. Zaprvé se kritici obávají, že redistribuce bude motivovat pohraniční státy, aby úplně zanechali hraničních kontrol, což bude přitahovat více a více migrantů. Zadruhé se dá těžko očekávat, že uprchlíci, kteří chtěli do Německa, jednoduše zůstanou v některém z východních členských států, i kdyby zde dostávali stejné sociální dávky (což by jedině pobouřilo pracující v těchto státech). Zatřetí se do migrační vlny přidalo množství ekonomických migrantů, což morálnost německé vítací kultury dále oslabuje z nové perspektivy. Prozatím však Německo cítí morální převahu a zatuhlá debata nutně potřebuje průlom.

Infiltrace, konflikt a osud Schengenu

Po sérii teroristických a sexuálních útoků v několika evropských zemích je napětí na vzestupu. Už od začátku migrační krize někteří politici varovali, že mezi uprchlíky mohou být členové Islámského států. I když přímé důkazy o systematické infiltraci nejsou, individuální případy existují a podle některých spojují příchod uprchlíků s terorismem. V každém případě se násilí doprovázející migrační krizi, ať už se jedná o potyčky mezi migranty nebo naopak žhářské útoky na uprchlické ubytovny, dosáhlo znepokojující úrovně. Jednotlivé členské země EU jednají podle různých strategií. Zatímco francouzští politici mluví o válce a zavádějí čím dál přísnější opatření, jiné státy se snaží předejít hrozbě pozitivnějším přístupem k integraci. Celkově ale nevypadá, že by některá ze strategií byla zvláště účinná.

Mnoho zemí EU na tento alarmující vývoj odpovídá kontrolami na hranicích uvnitř Schengenu nebo dokonce začaly na hranicích stavět ploty. Některá z těchto opatření odporují principům volného pohybu v rámci EU. Netřeba zdůrazňovat, že jestliže se jeden z pilířů Unie začne drobit, očne se v ohrožení celý evropský projekt. Na druhou stranu existuje názor, že EU může pokračovat i bez Schengenu. Na každý pád bude bezpečnostní aspekt migrační krize dominovat debatě a zcela jistě bude mít dopad na budoucnost volného pohybu po Evropě.

Část II. Názory řečníků

J. E. Aldo Amati, velvyslanec Itálie v České republice (Itálie)
Grigorij Mesežnikov, politický analytik, zakladatel a předseda slovenského Institutu pro veřejné otázky (Slovensko)
Jacques Rupnik, profesor na univerzitě Sciences Po v Paříži a čestný hostující profesor na Univerzitě Karlově v Praze (Česká republika)
Tereza Engelová, žurnalistka a dokumentaristka (Česká republika)
Moderátor: **Jan Macháček**, předseda správní rady Institutu pro politiku a společnost (Česká republika)

OTÁZKY

- Mají státy povinnost postarat se o uprchlíky?
- Jak rozpoznat uprchlíka od ekonomického migranta?
- Nesou státy, které intervenovaly na Středním východě, jako Velká Británie a Francie, větší odpovědnost než státy, které se tamějších válek neúčastnily?
- Jak dlouho, pokud vůbec, může Schengen za současných podmínek dále existovat?
- Jsou migranti bezpečnostní hrozbou?

J. E. Aldo Amati: Zoufale potřebujeme účinný evropský systém na vracení migrantů

Itálie, Španělsko a Řecko by do budoucna nemuseli zvládat velké migrační vlny: populace Afriky je 1,1 miliardy a v několika desetiletích se zdvojnásobí. Nebude možné zabránit pohybu lidí, ale musíme se naučit ho kontrolovat. Je urgentně potřeba zavést evropskou pobřežní stráž – hned.

Vytvoření evropské armády je rovněž nezbytné, abychom mohli udeřit na převaděče. Evropský repatriační systém s letadly a loďmi, které by vracely migranty zpět, je nutný co nejdřív a je nutné, aby ho lidé viděli v akci, jinak začnou vyhrávat populisté.

Dobrá strategie, jak zmírnit migraci, je podepsat smlouvy se zeměmi původu migrantů. Italský premiér Matteo Renzi se snaží tohoto dosáhnout v Africe a EU by se měla připojit – má dobrou vyjednávací pozici a musí ji využívat, aby dosáhla dohody a pomohla budovat instituce.

Italská vláda distribuuje migranty po celé zemi i navzdory občasnému odporu místních autorit. Je to lepší než mít na hranicích zdroje problémů v podobě obrovských a chaotických táborů.

Grigoriy Mesežnikov: **Migranční krize je záminka pro podryvání liberální demokracie**

Když italsí poslanci jako první vznesli otázku migrace, nebyli ve východní Evropě vyslyšeni. Dnes je to u nás téma číslo 1, ale je pozdě krizi zabránit.

Konkrétní opatření je potřeba zvážit i v širším kontextu: anti-liberální strany jsou finančně soběstačné či financované zvnějšku, skvěle organizované a používají krizi jako záminku ke svým škodlivým aktivitám.

Země V4 jsou u tohoto tématu pokrytecké: výhody bez závazků nejsou cestou k efektivní evropské spolupráci.

Tereza Engelová: **Evropa je paralyzována, i když přišel relativně malý počet uprchlíků**

Evropa hostí jen zlomek světové populace uprchlíků, ale přesto neví, co s nimi. Pákistán plánuje vyhoštění 1,5 milionu Afghánců, kteří zde žili dvacet let, což bude mít efekt i na Evropu.

Neexistuje skutečný legální způsob, jak se dostat do Evropy, takže uprchlíkům nezbyvá mnoho jiného než cesta přes moře.

Čím menší koncentrace lidí cizího původu, tím lépe pobeží integrační proces a tím lépe je přijmou místní.

Příběh Anjema Choudaryho: radikální islamista, který založil džihádistickou skupinu Al-Mudžáhirun, mohl beztestně šířit nenávisť a podryvat britskou společnost sedmnáct let, než byl konečně poslán do vězení.

Jacques Rupnik: Německo vnutilo svou morálku druhým

Politická debata o migraci je toxická a infiltruje se do politických debat o všem ostatním; hádejte, kdo z toho má prospěch.

Zvnějšku je zvláštní, proč se V4 bojí migrantů, když tam skoro žádní nejsou. Uvnitř naopak panuje pocit, že migrační kvóty jsou pokusem západní Evropy vnutit svůj neúspěšný model multikulturní společnosti střední a východní Evropě.

Humanitární gesto k uprchlíkům vyústilo v „humanitární anšlus“ Rakouska, protože Rakousko stálo v cestě uprchlíků a neslo následky německých rozhodnutí v podobě obratu své uprchlické politiky o 180 stupňů, což mělo další vliv na prezidentské volby.

Jestliže máme povinnost pomáhat uprchlíkům, pak oni mají povinnost naučit se, kdo jsme, a přizpůsobit se zásadám liberální demokracie. Evropa i před migrační vlnou přijímala okolo 1,5 milionu uprchlíků ročně – více než USA, Kanada a Austrálie dohromady – pojem „pevnost Evropa“ je tedy nesmysl.

EUROZÓNA, ŘECKO A KATASTROFICKÉ DLUHOVÉ KRIZE

Část I: Analýza situace

Kromě několika vzácných výjimek se ekonomický šok z let 2007/8 projevil ve všech vyspělých zemích světa. Některé čelily zničujícímu propadu a některé důsledky krize ještě stále trpí. Nejvíce takových případů se nachází v eurozóně: Portugalsko, Španělsko, Irsko, Kypr a nechvalně známé Řecko. Tyto státy nebyly schopny platit své dluhy a následkem toho i veřejné služby včetně zdravotnictví a vzdělávání, zatímco trh práce se zhroutil.

Dilema eura

V okamžiku zavedení eura roku 2002 se EU zdánlivě nacházela na rozjetém vlaku směrem k federalizaci. Každý občan zemí eurozóny najednou měl symbol sjednocené Evropy ve své peněženke. Jeden z nejkolosalnějších ekonomických experimentů začal jako politický projekt – a zůstal jím. Euro demonstruje jednotu, stalo se silnou globální měnou a strhlo jednu z posledních překážek jednotného evropského trhu.

Jednotlivé ekonomiky eurozóny se však od sebe dosti liší; politici i ekonomové nemohli předpovědět to, co je dnes jedním z nejvýraznějších znaků eurozóny: euro zvětšuje nerovnováhu platební bilance jednotlivých zemí, místo aby se tyto nerovnováhy vyrovnávaly pomocí volného pohybu měnových kurzů. To má na jednotlivé země platící eurem dalekosáhlé důsledky. Německo a ekonomiky, které jsou s ním synchronizované, si užívají vzrůstajícího HDP a obchodního přebytku. Jiné země jako Itálie a Řecko, které jsou strukturálně odlišné, z eura moc výhod nevytěžily a naopak trpí ztrátou konkurenceschopnosti, která se dále

projevuje vysokou nezaměstnaností; euro je pro ně příliš silné. Za další je technicky neproveditelné, aby zkrachovala jedna země eurozóny samostatně. Je také velmi jednoduché půjčovat a přesouvat peníze po eurozóně. V důsledku toho se pokrřivil i trh se státními dluhopisy. Jinými slovy, krize eurozóny byla přímo způsobena inherentními vadami eura.

Za každou cenu

Když bylo euru nejhůř, Evropská centrální banka na sebe vzala obří úkol měnu stabilizovat. Po několika měsících horečných intervencí se podařilo riziko totálního kolapsu odvrátit – protentokrát. Je jasné, že měnová unie potřebuje reformu, která by oprávil její konstrukční vady. Přestože Řecko bylo zachráněno od bankrotu a podařilo se vytvořit stálý stabilizační mechanismus, skutečných řešení pro budoucnost se objevilo pomálu. Projekt bankovní unie prozatím zůstal nedokončen a fiskální pakt je, jak ukázal příklad Španělska a Portugalska, jen bezcenný cár papíru. Návrhy jako eurobondy nebo jižní euro jsou politicky mrtvé (a stejně nebyly nijak skvělé).

Zdá se, že k nápravě společné měny je třeba mohutný mechanismus pro fiskální harmonizaci a finanční transfery. Země, která by dokázala vyjednat, prosadit a implementovat nová pravidla, je v EU jen jedna...

Společná měna, společná politika

Od začátku dluhové krize byl Evropě naordinován „německý recept“ – utahování opasků. I když krácení státních výdajů škrtí evropskou ekonomiku, Německo drží své pozice; dokonce tlačí na zvýšení úroků. Tento postoj je z německého hlediska logický, protože nízká inflace a spoření jsou v německém ekonomickém konceptu chovány v posvátné úctě. To však má škodlivé účinky na ostatní země – ekonomický růst a investice jsou slabé ve většině Evropy. Německý recept nefunguje pro každého, i když pravidla skutečně platná pro všechny by byl významným krokem k udržitelné eurozóně. Jižní státy však budou německý recept dál odmítat. Na druhé straně se nedá předpokládat ani to, že by Němci byli nakloněni systémové změně, která by posunula rovnováhu směrem od stavu, na kterém Německo vydělává.

Vzhledem k tomu, jak velké jsou v ekonomické oblasti třecí plochy mezi „vítězi“ a „poraženými“, je těžké zachovat status quo, ale i pohnout se k tolik potřebnému novému stupni měnové, finanční a fiskální spolupráce. Samozřejmě zde je i jednodušší varianta – zbavit se břemena a experiment s eurem ukončit.

Část II. Názory řečníků

J. E. Efthymios Efthymiades, velvyslanec Řecka v České republice (Řecko)

Helena Horská, hlavní ekonomka Raiffeisenbank v Praze (Česká republika)

Iliya Lingorski, předseda bulharské sekce Evropské ligy pro ekonomickou spolupráci (Bulharsko)

Zdeněk Kudrna, výzkumník v Salzburg Centre of European Union Studies na Salzburšské univerzitě (Česká republika)

Krisztián Szabados, ředitel maďarského Political Capital Institute (Maďarsko)

Moderátor: **Aleš Chmelař**, vedoucí Oddělení strategií a trendů EU Vlády ČR (Česká republika)

OTÁZKY

- Do jaké míry země stále trpí následky zadlužení?
- Je rozpad eurozóny stále hrozbou?
- Měly by členské státy EU mít v budoucnu povinnost podílet se na bail-outu zadlužených zemí? Měla by se tato povinnost vztahovat na nečleny eurozóny?
- Jak by mohlo vypadat případné řešení evropské dluhové krize?
- Jak tato krize od svého počátku změnila EU?

Zdeněk Kudrna: Transferová unie je nezbytná pro přežití eura

Strategie lídrů eurozóny je „vysedět“ krizi neboli dělat jen minimum, které zabrání kolapsu. Monetárními intervencemi ale nelze dosáhnout udržitelnosti.

Asymetrické přizpůsobení krizi: Jih utahuje opasky; Sever by měl fiskálně expandovat, ale nedělá to. Do určité míry to funguje; velké reformy by mohly způsobit paniku na trzích.

Riziko euro-exitu pořád existuje, bylo by to jako pád Lehman Brothers. Právní a politický zmatek se nedá předvídat, jeho dopad by ale byl daleko větší než finanční ztráty.

Nějaká forma transferové unie je nezbytná, ale restrukturalizace řeckého dluhu se stále odkládá. Jakýkoli pozitivní posun k fiskální expanzi na Severu či spuštění společného euro-bondu/rozpočtu by bylo dobrou zprávou.

Helena Horská: Řecko by se mělo inspirovat úspěchem lotyšské interní devalvace

Je to hlavně o fiskální nedisciplinovanosti jižních zemí. Řecko vůbec nemělo euro přijímat.

Jedno z řešení je nová drachma – devalvace nové měny by povzbudila řeckou ekonomiku, ale nemuselo by to být dost (při asijské krizi byla devalvace 90 %). Řecko by devalvace nutně nemusela příliš pomoci kvůli struktuře jeho exportu.

Interní devalvace jako v Lotyšsku by vedla k rychlejšímu odrazu ode dna, aniž by muselo dojít k opuštění eura.

J. E. Efthymios Efthymiades: Dalekosáhlé reformy začínají mít pozitivní efekt

Krise v Řecku je relevantní pro celou Evropu, protože zvýrazňuje problémy celé eurozóny: měnová unie je neúplná a aby se předešlo podobným krizím, eurozóna se musí změnit.

Řecko si navzdory krizi dokázalo celou dobu udržet sociální stabilitu a pospolitost, což je to hlavní. HDP má v roce 2017 růst díky nově dynamickým sektorům jako například technologie a energetika. To se podařilo díky postupně dávkovaným rozsáhlým reformám, reformovanému pracovnímu trhu, novému systému elektronických transakcí a efektivnější veřejné správě.

Řecko hraje klíčovou geopolitickou roli pohraničního státu – při migrační krizi Řecko nejen přijímalo solidaritu evropských států, ale také ji projevovalo uprchlíkům.

Iliya Lingorski: Řecko nemělo být drasticky potrestáno

Řecko bylo zdevastováno krizí – jako vlastně celá eurozóna, ale holistická diagnóza původních příčin neexistuje.

Reakce Merkelové na pád Lehman Brothers byl populismus (garance bankám) a ostatní lídři ji následovali.

Přesvědčení, že eurový dluhopis bude vždy splacen, vedlo k tomu, že se Řecku půjčovalo příliš. Eurozóna má problém s alokací kapitálu: úspory mohou být investovány jen do státních dluhopisů, nikoli skutečných investic. Německo vysává deficity ostatních a doma vytváří obrovský přebytek.

Nebudujeme žádné vnitřní rovnovážné mechanismy, které jsou potřeba, třebaže existují příležitosti pro jejich zavedení.

Krisztián Szabados: Finanční nejistota způsobuje šíření nedůvěry

Politický a sociální důsledek krize je nedůvěra: lidi nikdy neměli rádi bankéře, ale po roce 2008 jim už ani nevěří. Nedůvěra se následně šíří i k demokratickým institucím.

V obyvatelstvu a jeho náladách panuje zmatek: anti-globalistické hnutí směřuje k protekcionismu, ale Řekové si zároveň myslí, že stát zasahuje příliš. Takové proti sobě jdoucí názory vytváří živnou půdu pro populismus.

Kontrola nad bankovním systémem včetně národní banky je posedlost populistů, jako je Orbán. Jiní populisté (Front National, Zlatý úsvit, Jobbik...) dostávají finance z Ruska, které stojí o destabilizaci Evropy; Rusko stále disponuje ekonomickou silou dostatečnou na ovlivnění evropského finančního sektoru.

UKRAJINA A ASERTIVNÍ RUSKO

Část I: Analýza situace

Evropa krizím čelila vždy. Nikdy však téma evropské integrace a identity nevyvolalo tak násilné a krvavé nepokoje, jako se to děje od roku 2014 na Ukrajině. Evropa se nachází ve střetu se světovou jadernou mocností o vliv v zemi, kde významná část obyvatelstva nemá zájem ani touhu se do Evropy integrovat. Tato krize ohrožuje Ukrajinu, kterou trhá v půli, i Evropu, která se najednou nachází v dosahu čím dál asertivnějšího Ruska.

Medvěd v koutě

Poté, co se pod vlivem událostí na Majdanu změnil ukrajinský režim, Rusko odpovědělo s nevídanou zuřivostí v rétorické rovině i v terénu. Jak se Evropa snažila přitáhnout si Ukrajinu k sobě v ekonomickém a možná i politickém smyslu, lídři EU toto nevnímali jako něco, co by nutně muselo vadit životním zájmům Ruska. Evidentně to však vadilo a Rusko svižnými operacemi vyrvalo Krym a nepřímo i Donbas z rukou nové „fašistické“ vlády v Kyjevě. Perspektiva prozápadní Ukrajiny ruské vedení zřejmě opravdu vystrašila. Příběh o agresivně expandujícím NATO, který konstruuje ruská propaganda, pravděpodobně odráží skutečné pocity ruské vlády.

Pálení mostů

Konflikt na Ukrajině je konfliktem dvou rozdílných postojů k zahraniční politice: karty, se kterými hraje EU, jsou obchod, investice, prosazování práva, občanské svobody a obecně měkká síla,

zatímco Rusko operuje s vojenskou silou, kohoutky od plynových potrubí a sférami vlivu. Tyto způsoby myšlení jsou tak odlišné, že obě strany v podstatě nedokážou dosáhnout kompromisu ani vzájemného porozumění. Klasickým příkladem střetu těchto postojů je Krym. Pro EU je nepřijatelné uznat nelegální anexi cizího území. Pro Rusko je nemožné vzdát se kontroly nad něčím, co považují za „posvátnou“ půdu. Dokud se nepodaří usmířit tyto dva pohledy na svět, nemůže nastat žádné oficiální usmíření. To je špatná zpráva hlavně pro Ukrajinu, která nutně potřebuje stabilitu, konsolidaci a jasné signály od EU a NATO ohledně možnosti či nemožnosti členství.

Řízkpůsobíme se Rusku?

Jedna síla však tenze zmírňuje, a to je čas. Evropským zemím připadá udržování tlaku na Rusko čím dál zbytečnější, protože rozřešení konfliktu není na obzoru, což podporuje argument, že sankce stejně nefungují. Až evropská veřejnost nabyde jistoty, že se nemusí bát objevení „zelených mužičků“ v Oděse nebo v Rize, lídři se možná budou muset řízkpůsobit a vztahy s Ruskem obnovit alespoň na praktické úrovni. Často se také poukazuje na potenciál pro ekonomickou spolupráci či spojení v globální boj proti džihadistům. Nakonec mít na hranicích strategického nepřítel je příliš drahé. Usmíření nemusí přijít s velkými gesty; může se postupně přibližovat. Jediný problém tohoto procesu je, že když přestane být přítomna politická vůle aktivně se bránit, „zelení mužičci“ se mohou objevit v Kyjevě, ale také v Rize nebo ve strategickém koridoru zvaném „Suwalki gap“. Tedy mohou a nemusí. Evropa nezná strategické cíle Ruska – a vlastně ani ty svoje.

Část II. Názory řečníků

Bartłomiej E. Nowak, vedoucí katedry mezinárodních vztahů, Univerzita Vistula (Polsko)

Leszek Jazdzewski, šéfredaktor polského sociálně-politického časopisu Liberté! (Polsko)

John Lloyd, přispěvatel do Financial Times (Velká Británie)

Grigorij Mesežnikov, politický analytik, zakladatel a předseda slovenského Institutu pro veřejné otázky (Slovensko)

Moderátor: **Petr Kolář**, bývalý velvyslanec České republiky v USA a Rusku (Česká republika)

OTÁZKY

- Do jaké míry má ruské vedení pravdu v tom, že expanze EU na východ je „agresivní“?
- Stojí integrace Ukrajiny do EU za riziko případného krveprolití?
- Jak mohou být udrženy přátelské vztahy mezi Evropou a Ruskem?
- Je Ukrajina problém Evropy?
- Bylo nizozemské referendum posledním hřebíčkem do rakve evropsko-ukrajinského přibližování?

John Lloyd: Rusové si myslí, že Ukrajina je „jejich“

„Ztratit“ Ukrajinu ve prospěch Západu je pro mnohé Rusy noční můrou, protože vnímají Ukrajinu jako „jejich“ a jako centrální pro ruské zájmy; proto Rusko odpovědělo na Majdanskou revoluci s takovou zuřivostí.

Kreml zkouší destabilizovat EU, protože vnímá EU jako existenční hrozbu.

Putin se v začátcích orientoval demokraticky, smetl oligarchy a posílil státní moc, ale Rusko se nestalo „západní“ zemí – zůstalo svou vlastní civilizací, jinou než Evropa. Putin toto zdůrazňuje a díky tomu se dostal hluboko do ruské duše.

Vojenské akci v Gruzii a na Ukrajině se v Rusku setkaly s téměř jednomyslným souhlasem. Jde o ambici vrátit Rusko na roveň Evropě a USA.

Leszek Jazdzewski: Rusko si bude muset vybrat mezi Čínou a Evropou

„Chladná válka“ existuje hlavně na ruské straně, protože Moskva vidí vlády, které nejsou proruské, jako loutky Washingtonu.

Vstoupili jsme do vztahů s Ruskem, abychom ho transformovali, místo toho Rusko zkorumpovalo nás. Kreml se nyní snaží o ovlivnění voleb přes podporu politiků jako Trump, Le Penová, Farage atd.

NATO je vnímáno jako hrozba, která blokuje vysněnou ruskou sféru vlivu ve východní Evropě.

Rusko si nakonec bude muset vybrat mezi Čínou a Evropou a dostane tak šanci stát se neimperální zemí.

Grigoriy Mesezhnikov: Nikdo by neměl zpochybňovat právo Ukrajiny zvolit si vlastní budoucnost

Rusko je agresivní stát, kterému vládne kleptokratický režim, zatímco Ukrajina jen rozhodla o své budoucnosti, což by nikdo neměl zpochybňovat. Situace Ukrajiny je komplikovanější, protože si Rusové myslí, že Ukrajina může být buď jejich, nebo existenční hrozbou.

USA by měly zvážit vyzbrojení Ukrajiny – Ukrajinci se chtějí bránit a nečekají, že to bude někdo dělat za ně. EU by měla udržet sankce, třebaže slovenský premiér a další politici naznačují opak.

Sankce mohou být zrušeny jen poté, co Rusko naplní Minskou dohodu a bude dosaženo vzájemného politického porozumění.

Současným cílem Ruska je rozebrání EU zevnitř skrze podporu okrajových politických hnutí a propagandu. Rusko chce Evropě nabídnout strategické partnerství v podobě společné dominance Eurasie a zničit transatlantickou vazbu.

Bartłomiej E. Nowak: Ukrajina je jednotná jako nikdy dřív

Možnost rozpadnutí Ukrajiny je jen mýtus, který šíří Putinova propaganda.

Putin ve skutečnosti dosáhl opaku: formativního procesu, kterým Ukrajina směřuje k tomu být plnohodnotným národním státem. Poprvé je Ukrajina sjednocená proti Rusku.

Je Putin skvělým stratégem? EU má teď na Ukrajině mnohem větší vliv než před krizí, což je strategická porážka Ruska. Navíc ruská ekonomika stagnuje a možná se postupně dostává pod čínský vliv, zatímco Evropa a USA hrají v této hře spolu.

Není jednoduché investovat do zkorumpované ekonomiky. Ukrajina potřebuje více pomoci, ale není v tak špatné formě – podařilo se jí dosáhnout energetické nezávislosti na Rusku ve velmi krátkém čase.

Smlouvy EU dovolují připojení jakékoli zemi splňující kritéria. Ukrajina by v případě vstupu musela splnit všechny právní podmínky – nejde o žádnou agresivní expanzi.

HOVORY
S ANDREJEM
BABIŠEM, GUY
VERHOFSTADTEM
A PAVLEM
TELIČKOU

Guy Verhofstadt: „Evropa à la carte“
je chaos

Každý z „otců zakladatelů“ Evropy měl přibližně tu samou myšlenku: kontinent se nikdy nesmí vrátit k válce ani k temnotě třicátých let.

V roce 1953 byl vytvořen návrh evropské ústavy, který byl schválen zástupci všech šesti zemí a obsahoval prvky jako společný rozpočet, obranu a další nezbytnosti, které dnes nemáme.

Historie je plná náhod – tento slibný projekt byl nečekaně ukončen francouzským Národním shromážděním. Místo ústavy tak přišla Římská smlouva, která zaváděla pouze celní unii.

Je potřeba vrátit se k původní vizi – kdyby dnes Evropa měla ústavní pořádek navrhovaný roku 1953, nebyla by žádná krize.

Evropa čelí kvůli syrské krizi největšímu tlaku, ale nesedíme u geopolitického stolu: Rusové a Američané hrají své hry, zatímco EU absentuje.

Evropa stále pocituje následky ekonomické krize. Spojené státy stihly udělat všechna důležitá rozhodnutí za 9 měsíců (a všechny bail-outy byly splaceny do konce roku 2014); Evropa se tomu ani neblíží.

Naše reakce na migrační krizi není centrálně koordinovaná – Evropská „unie“ vlastně neexistuje, není to nic víc než volná konfederace; v USA by bylo nemyslitelné, aby jednotlivé státy činily svá rozhodnutí neorganizovaně nebo aby se některé odmítaly zúčastnit federálních projektů.

Zoufale potřebujeme evropskou pohraniční stráž, jinak zůstane vnější hranice přístupná jako v Řecku.

Je namístě centralizace eurozóny, ale zároveň zmenšení počtu eurokomisařů a zbytečných portfolií; potřebujeme malou a efektivní vládu EU, která by se zabývala důležitými oblastmi jako například obrana, finance atd. a nebyla by byrokratická jako nynější Evropská komise, která každý den vydává nové komplikované regule.

V politice se říká: „Je to o ekonomice, blbouně“ (angl. It's the economy, stupid), ale já říkám: „Je to o politice, blbouně!“ Když se podíváme na oblasti jako hranice USA a Mexika či Severní a Jižní Koreje, najdeme stejná etnika, stejné klima, ale jiné politické systémy a instituce. Na nich totiž záleží a my musíme obnovit Evropu Spinelliho a Churchilla.

Správné instituce produkují správné lidi: komunismus nám dal Stalina, demokracie nám dala Lincolna.

Musíme ukončit složitosti a výjimky, které existují kvůli systému „jídelního lístku“ (à la carte).

Neexistuje žádný společný energetický trh ani společný kapitálový a hypotékový trh. Následkem toho je složité zde podnikat, firmy potřebují stovky a tisíce razítek. Proto není žádná ze špičkových internetových a technologických společností z Evropy. Jsme větší trh než USA, ale máme příliš mnoho výjimek z jednotného trhu.

Kvůli všem rabatům a výjimkám nemá EU žádný skutečný rozpočet, ale jen příspěvky od členských států; rozpočet EU tedy vypadá jako turecký bazar: 80% příjmů jde rovnou zpátky členským státům a Bruselu zbývá jen 0,14% evropského HDP.

Británie není překážkou integrace. V roce 1953 selhala kvůli Francii, ne kvůli Británii. Brexit není primárně ekonomický, ale geopolitický problém – Evropa je teď rozdělena uprostřed světa nových impérií (např. Čína, Indie, USA).

Andrej Babiš: Potřebujeme činy a schopné vůdce

Na bratislavském summitu zněla stále ta samá slova, ale nic se neudělalo – není to tolik o institucích, ale o lidech; dnešní evropští lídři nejsou schopni postavit se výzvám.

Evropa je nepochopitelná: jako podnikatel si nedokážu představit, že neexistuje žádná skutečná smlouva s Tureckem, ale jen tiskové prohlášení, nebo to, že zatímco ukrajinský dělník musí čekat na povolení ke vstupu devět měsíců, migranti z Blízkého východu přichází bez jakéhokoli dokladu.

EU se musí soustředit na mír v Sýrii a v Libyi: evropské firmy by mohly vydělat na poválečné obnově těchto dvou zemí.

Výraznou překážkou efektivního rozhodování je volební cyklus: pořád čekáme na nějaké volby a nic se neděje; volby by neměly brzdit rozhodování na evropské úrovni.

Zbankrotované Řecko by mělo opustit euro, ale celá eurozóna by se měla změnit, aby členské státy nebyly nezodpovědné.

Evropští lídři křičí, že Putin je náš nepřítel, ale potom přijímají rozhodnutí, která zvyšují energetickou závislost na Rusku – Evropa potřebuje více koordinace a efektivitu a hlavně novou generaci vůdců.

Dalším příkladem neefektivnosti je výběr DPH, kde EU ztrácí 170 miliard eur ročně; zavedení řešení zvaného reverse charge je zdoluhavý a složitý proces. Některé státy a někteří lidé z Evropské komise to nepodporují. Zde je zapotřebí subsidiarita: věci jako DPH má určovat česká vláda.

Pavel Telička: **Nacházíme se v bodě zlomu**

Voliči jsou nespokojení, protože EU není schopna přinášet výsledky. Dnešní situace je příležitostí, kterou nesmíme minout: krajní pravice a levice jsou na vzestupu, musíme se zvednout co nejrychleji.

Česká republika nemá jinou možnost než Evropu. Kritika směrem k Bruselu je někdy pokrytecká – i my jsme přece ve vedení EU!

HOVORY S JACQUESEM RUPNIKEM A VÁCLAVEM BĚLOHRADSKÝM

Jacques Rupnik: „Nedokončená Evropa“ nedokáže čelit více krizím najednou

Pocit, že EU je v krizi, je opakující se téma, nicméně mnoho krizí najednou je nový fenomén.

Čelíme krizím interním i externím, které v kombinaci kladou otazník nad nejpokročilejším integračním projektem – eurem, ale základní problémy nejsou ani diskutovány.

EU je oslabována zvenku i zevnitř najednou a právě tato simultaneita je největším problémem.

Probíhá destabilizace východního (Ukrajina) i jižního (Blízký východ) sousedství.

Zevnitř se ozývá politická kritika – podle levice je EU moc ekonomicky liberální a nechrání sociální jistoty, podle pravice nezajišťuje bezpečnost a nedokáže kontrolovat migraci.

Hlubší integrace je problematické východisko, protože je nepopulární: v minulosti byla EU elitářským projektem s tichou

podporou veřejnosti, dnes je elitářským projektem v době populismu – to je neudržitelné.

Evropa je nedokončená: euro bylo zavedeno bez potřebných institucí, Schengen byl vytvořen bez kontroly vnějších hranic.

Normativní, měkká síla EU je dobrá do hezkého počasí, ale když je konfrontována s nepříznivou realitou, přestává fungovat.

Tváří v tvář krizi existují dvě varianty: buď změna, nebo katastrofa – a Evropa si zvolila ohočenou, rozkouskovanou katastrofu místo změny.

Do popředí přijde potřeba bezpečnosti a ochrany; občané národních států se začnou cítit ohroženi Evropou.

Evropa má dvě možnosti: dokončit své projekty, nebo je opustit.

Václav Bělohradský: Evropa je v pasti – nemůže zůstat na místě ani se hnout dopředu

EU udělala chybu, když se rozšiřovala, aniž by se předtím prohloubila. Prohloubení po rozšíření už není možné a Evropa je tak v pasti (Bratislavský summit: konec integrace, více subsidiarity)

Další integrace je však nezbytná pro přežití eura – ekonom Stiglitz píše, že ztráty způsobené eurem brzy převýší jeho výnosy.

Před zavedením eura se jeho architekti shodli na třech podmínkách pro optimalizaci měnové unie, ale ani jedna nebyla splněna, a proto je euro neudržitelné.

Evropa prožívá „identitární kontrarevoluci“, která má dva aspekty:

- 1) Revoltu proti národnímu státu (Skotsko, Katalánsko);
- 2) Revoltu proti EU.

Tato kontrarevoluce by mohla být pozitivní, pokud se promítne zpět do Evropy, to je však v současnosti nepravděpodobné.

Dříve mělo každé rozšiřování EU svou filosofii. Východní Evropa svou šanci v roce 2004 promarnila a EU se stala nepřítelem.

Dnes dokonce východní Evropa nabízí alternativu k liberální demokracii: neliberální demokracii. Je to klad? Nebo se máme bát?

HOVORY PRO EVROPU S MARTINEM STROPNICKÝM A JANEM MACHÁČKEM

Martin Stropnický: Česká republika vítá každou iniciativu směrem ke společné obraně

Ministerstvo obrany je horké křeslo: musí řešit Rusko a jeho destabilizační snahy na Ukrajině (stejně jako zbytečné holandské referendum o smlouvě s Ukrajinou)

Mnoho bezpečnostních výzev: Baltské státy se bojí ruské hrozby, migrační krize spojená s nepodařenými intervencemi na Blízkém východě, Islámský stát budující struktury, které stát připomínají, zatímco se dopouští bezprecedentního násilí, které navíc vysílá do světa.

Další hrozbou je vzestup krajní pravice, ale EU působí skleroticky a její odpovědi jsou jako ze zpomaleného záběru.

Česká perspektiva: Transatlantická vazba je zásadní pro zachování křesťanské západní civilizace, kterou jsme přijali po roce 1989 – musíme se tedy podílet na společné obraně, stejně jako by se měly podílet i ostatní bohaté evropské země jako napří-

klad Německo. Česko zvyšuje svůj rozpočet na obranu tempem 10 % ročně, což dovoluje rozšiřovat armádu.

Angela Merkelová navrhuje obrannou unii a předseda vlády ČR to podporuje – Česká republika se bude snažit pozitivně přispět ke každé iniciativě k integraci obranné politiky.

Nejhorší je říkat: „Tohle je nemožné“ a zároveň si stěžovat, že se nic neděje. EU má nemoc, která se projevuje ve veřejném vyhlášení nějakého cíle, kterého potom nedokáže dosáhnout (a stalo se to již i v případech společné obrany). Není divu, že občané nejsou s EU spokojeni a požadují akci.

Evropská armáda může vypadat buď A) jako velká, centralizovaná národní armáda – což je politicky neprůchodné, nebo B) mezivládní spolupráce v určitých oblastech, což je realističtější řešení. Česká republika bude prosazovat postupné zavádění této podoby evropské armády.

Myšlenka, že se občané budou chtít vzdát národních armád (tj. var. A) je naivní. Co však lidé chtějí, je bezpečnost, takže je zapotřebí prosadit konkrétní opatření (tj. var. B): Frontex napří-

klad potřebuje spoustu mužů a vybavení. To se dá zařídit a státy mají vůli přispět.

Současný stav evropské obranné spolupráce: 1) Eurocorps operuje v Mali a v Kosovu, ale není příliš důležitý; 2) Stálá bezpečnostní spolupráce (PESCO) není sice stálá, ale do určité míry funguje; 3) Bojové skupiny EU fungují na rotačním principu, daly by se přirovnat k limuzíně RollsRoyce, která nikdy nevyjela z garáže – je složité získat souhlas 27 parlamentů, zvláště když potřebujete rychlou reakci.

Jan Macháček: Nejdříve jasný mandát, až potom budování kapacit

Poznámky k Junckerově iniciativě v oblasti obranné spolupráce:

- Tato Evropská komise, je více politická než předchozí kvůli systému „Spitzenkandidátů“, takže je nejasné, co je politikum a co bylo skutečně diskutováno.
- Evropská armáda musí být kompatibilní s NATO a nesmí oslabit transatlantickou vazbu.
- Junckerův návrh má za cíl ušetřit finance, ale vlastně postrádá jasný rámec i vizi.

Stává se, že EU buduje kapacity, ale nemá pro ně politické zadání – to se stalo s EEAS, evropským ministerstvem zahraničí bez zahraniční politiky.

Když se staví dům, nemá se začínat střechou, ale základy – v oblasti obrany to znamená nejprve konsenzus na společné obranné politice; izolacionistické tendence by toto mohly akcelarovat.

Jak by se měla Evropa dívat do budoucnosti: každý stát by měl vyjádřit svou představu, jak by evropská integrace měla vypadat, a vyplnit „formulář“ s otázkami na pozice u konkrétních témat (Chcete společnou pohraniční stráž? Chcete euro? atd.). Poté, co se vyjasní, jakou formu federalismu v Evropě chceme, může začít produktivní diskuse.

Evropské think-tanky přicházejí s detailními návrhy, mělo by se jim naslouchat a mohly by se stát dobrým zdrojem.

„Přidružení“ k EU bez plného členství by mohla být cesta pro Británii, Ukrajinu, Turecko, ale i některé státy, které jsou dnes ještě v Unii.

INSTITUT PRO POLITIKU
A SPOLEČNOST

Posláním Institutu je zkvalitňování českého politického a veřejného prostředí prostřednictvím profesionální a otevřené diskuse a vytvoření živé platformy, která pojmenovává zásadní problémy, vypracovává jejich analýzy a nabízí recepty pro jejich řešení formou spolupráce expertů a politiků, mezinárodních konferencí, seminářů, veřejných diskuzí, politických a společenských analýz dostupných celé české společnosti. Jsme přesvědčeni, že otevřená odborná diskuse a poznání podstaty a příčin jednotlivých problémů jsou nutným předpokladem jakéhokoli úspěšného řešení problémů současné společnosti.

Hlavní témata našeho úsilí představují společenské proměny, zahraniční a bezpečnostní politika, obrana, evropské záležitosti, způsoby adaptace na nastupující klimatickou změnu a trvale udržitelný rozvoj, stejně jako vzdělávání, školství, digitalizace, energetika a její nové formy, urbanismus, život ve městě i ve veřejném prostoru, a v neposlední řadě otázky hodnot v politice i lidských práv u nás a ve světě.

Institut pro politiku a společnost
Martinská 2, 110 00 Praha 1

+420 602 502 685

office@politikaspolecnost.cz

www.politikaspolecnost.cz

PARTNEŘI

Friedrich Naumann
STIFTUNG **FÜR DIE FREIHEIT**

mafra
mediální skupina

generální
mediální partner

